

Modře označené štítky znamenají,
že není zaplacené předplatné!
Předplatné na jeden rok je
38,10+ 1,90 (GST) = 40 kan. dolarů
Cena 1.62 + 0.08 (GST) = 1.70 dolaru.

Agreement # 40005374/ Registration # 09089

Datum, dokdy jsou
noviny předplaceny,
je v pravém horním
rohu štítku!

J Time
Committed
À délai
convenu

Telefon: 416/530-4222
Fax: 416/530-0069
E-mail: abe@zpravy.ca
abe@satellite1-416.com

ČESKOSLOVENSKÝ ČTRNÁCTIDENÍK - CZECHOSLOVAK BI-WEEKLY

No. 1.

(426.)

Vol. 19.

satellite 1-416

Thursday,
January 15,
2009

Published by ABE, P. O. Box 176, Station „E“, Toronto, Ontario, Canada M6H 4E2

www.satellite1-416.com nebo www.zpravy.org nebo www.zpravy.ca

Novoroční rozhlasové projevy

Myslel jsem si, že rozhlasový novoroční projev prezidenta republiky je starší rituál než rozhlas samotný. Mýlil jsem se. Každopádně již v dětství prezidentská promluva po slavnostním obědě byla něco jako gong v boxerském ringu, který končí období vánočních kratochvílí a oznamuje začátek vystřízlivění. Jakmile Antonín Novotný domluvil, maminka se zeptala, jestli mám hotové všechny úkoly, které jsme dostali přes vánoce a já namítl, že do školy se jde až třetího. Pak jsme vyrazili na novoroční procházku.

Snažil jsem se najít nejstarší prezidentský projev a podařilo se mi zjistit, že v roce 1948 neměl projev prezident Edvard Beneš, ale předseda vlády Klement Gottwald. Z roku 1952 se mi podařilo získat pro změnu vánoční projev Antonína Zápotockého o tom, jak kapitalisté chtějí prostému lidu namluvit, že chudí patří podobně jako Ježíšek do chlíva, ale že my máme bohatého pokrokového Dědu Mráze.

První zkrácený novoroční projev jsem tedy objevil 1. ledna 1958 až právě s Antonínem Novotným. Nalezl jsem v archivu pouhé čtyři minuty, ale já vím, že vždy trval celou hodinu. To byla norma. Bývalý zámečnick to vzal od míru a rejdu imperialistů přes Sputnika a plnění plánu v chemickém průmyslu až k zemědělství.

Jak se budoval socialismus, tak se krátily i novoroční projevy. V roce 1968 již měl pouhých dvacet minut. Ani projevy prezidenta Svobody nebyly příliš zábavné. Občas se rozpovídal o tom, že chodí na vysoké hory, ale že nejpřímější cesta vede někdy do záhuby, proto se musí sestoupit také do údolí. V závěru období za něj alternoval Lubomír Štrougal a rozhlasové novoroční projevy se pomalu změnil v televizní one man show s hodinami v pozadí, které ukazovaly přesný čas.

Gustáv Husák si to občas s chutí vyřídil s disidenty: „Nikoho krágovat nebudeme, ale stranu si krieglovat také nenecháme!“ (To bylo na adresu dr. Františka Kriegla.) Na adresu svého předchůdce Alexandra Dubčeka při jiné příležitosti utrousil přímo teologickou moudrost: „Jeden biskup řekl, že čert když nemůže uškodit, tak alespoň zasmrdí!“

Když po Vánocích v roce 1989 byl zvolen prezidentem Václav Havel a najednou se objevil 1. ledna 1990 na televizní obrazovce někdo, kdo sděluje pocity lidí, že naše země nevkvétá, nikomu nevadilo, že projev trval opět téměř hodinu.

Jenže podobně jako v socialismu, tak i od roku 1990 se vyvíjely novoroční projevy. Opět se zkracovaly. Nyní máme dva. Jeden v Čechách a druhý na Slovensku. Ivan Gašparovič chodil kolem Eura, které se stalo platidlem na Slovensku s příchodem nového roku, jako pes kolem horké kaše. Pro jistotu o tom pronesl pouze jednu větu. Co kdyby s tím byly potíže. Václav Klaus o předsednictví Česka v EU také skoro nemluvil. Upozornil, že vstupujeme do dvacátého výročí, kdy jsme přešli z plánovaného hospodářství na tržní ekonomii a že mnozí očekávali, že zde nebudou žádné problémy. Inu, nevím, jak mnoho lidí to kromě Václava Klause očekávalo. Jestli to nebyla pouze zdravá sebereflexe státníka.

Projev trval i se znělkami jedenáct minut. Václav Klaus stál u jakéhosi pultíku před zavřenými dveřmi, před kterými stály na zemi květiny. Kdyby někdo v tu chvíli vstoupil, tak by porazil vázu, popřípadě by zakopl o tuto dekoraci. Zřejmě by to bylo zábavnější, ale nic takového se nestalo. Dozněl projev, zatroubily fanfáry, vlk se nažral, koza zůstala celá a protože byl druhý den pátek, mnozí měli ještě den volna.

Aleš Březina

Před čtyřiceti léty...

EVA RYSOVÁ V DIVADELNÍ HŘE VILIAMA KLIMÁČKA HORÚCE LÉTO

FOTO YURI DOJČ

Když jsme vybírali s Yurim Dojčem fotku pro toto číslo, tak jsme se po chvíli rozhodli pro fotografii, kdy hlavní hrdinka Anna, kterou hraje Eva Rysová je k objektivu zády. Vyjadřuje nejen atmosféru hry *Horuce léto 68*, ale i dobu před čtyřiceti léty. Přesně před čtyřiceti léty v lednu 1969 se upálil na Václavském náměstí Jan Palach. Na fotografii hledí stárnoucí žena do tmy, je k nám otočená zády. Jako kdyby i světlo živé pochodně k ní nemohlo proniknout, před ní je noc. Noc, o které Karel Kryl zpívá, že nebude krátká, právě začala.

Noc z 20. na 21. srpen 1968 určila osudy mnohých, změnila jejich životy a dnes se o této době jakoby cudně mlčí. Při tom je to období svým způsobem nesdělitelné, nepřenositelné. Těžko chápou lidi, kteří odešli situaci těch, kteří zůstali. Na druhou stranu ti, kteří zůstali a snažili se, jak říká básník Dylan Thomas *nevzdat poklonu tomu braku*, chápat že i na druhé straně železné opony jsou zlatá telata, před kterými je nutné se občas uklonit a zvednout klobouk.

Nekompromisní rokér hraje po barech hezky do ouška popíječím hostům. I emigrace dělá své kompromisy. I emigrace má svoje tragédie a sebevraždy. Úspěšný ředitel banky je k nepotřebě a jeho dcera se stane doktorkou mezi Eskymáky, jako v písničce Leonarda Cohena o Eskymákovi na filmovém plátně, který se chvěl chladem a jeho prsty byly od mrazu modré, ale tento muž byl svobodný.

Jistě najdeme zde další příběhy, které se ve hře prolínají. Story faráře, či spisovatelky Terezy, která chce sdělit svůj příběh, ale ten není dobrý ani pro lidi venku ani po návratu pro lidi doma. Je to příběh *Mňáčkových dětí*, které odjedou poznávat život v Izraeli a prázdninovou brigádu skončí na univerzitě v Torontu.

Občas se člověk bouří a říká si tak to nebylo. To bylo přece jinak. Kleště normalizace se svíraly, ale v tom černém roce 1969 tu byla pořád naděje, přestože Husák se rozčiloval, že hranice nejsou korzem. Stále se mohlo volně cestovat. Trvalo to až do oné noci 9. října 1969, kdy najednou přestaly platit všechny výjezdní doložky. Od toho okamžiku se nedalo uniknout ani prchnout. Noc, která se dá srovnat s něčím, co bylo pro Němce Berlínskou zdí, či páteční noc na přelomu května a června v roce 1953, kdy lidi přišli o téměř všechny peníze při měnové reformě.

Také zahraniční rozhlas prošel metamorfózou. Od strnulého Hlasu Ameriky koncem šedesátých let došlo v období vlády prezidenta Jamese Cartera k proměně, kdy lidi dostávali informace díky disidentům na druhé straně, přesto se Hlas Ameriky téměř nikdy nevěnoval náboženské problematice, to zprostředkovávala velmi silně rušená Svobodná Evropa, která vysílala evangelické bohoslužby v neděli po obědě mimo jiné s týdenním zpožděním i z torontského kostela sv. Pavla, či z Curychu, zatímco katolické bohoslužby se vysílaly přímým přenosem, jednou česky, po druhé slovensky z Mnichova.

V příštím okamžiku však zase souhlasíme a říkáme si ano přesně takhle to bylo. Spekulant, kteří si jezdili pro podporu do Vídně, emigrantské sny a touha vrátit se domů. Ale kde je domov? Při tom na stěně mrká jako reklamní poutač Evropa, Československo... a zjištění, že není cesta zpátky.

Druhý den o divadle znovu přemýšlíme, zkoušíme, jak by hra vypadala v rozhlase, či ve filmu nebo snad kdyby to byl seriál povídek... Zajímá někoho ještě náš osud? Bude se hrát hra na Slovensku či v Čechách? Budou to hrát emigranti anebo některé domácí divadlo... Otázky, které v nás klíčí a které nastolil dramatik dr. Viliam Klimáček, se pokusíme odpovědět v příštím čísle. Pouze pokusíme, protože odpovědi nejsou jednoduché a někdy snad ani nejsou...

Aleš Březina
